

Dodenherdenking Heerjansdam, 4 mei 2023
Locoburgemeester J.E.T.M. van Dongen
(LET OP! HET GESPROKEN WOORD GELDT)

Geachte aanwezigen, lieve mensen,

Ik neem u mee naar de avond van 11 juli 1940, twee maanden na het begin van de Tweede wereldoorlog. Nederland heeft nog geen idee van wat het land de komende jaren te wachten staat en probeert er, onder het juk van de bezetter, het beste van te maken. Zo ook het Zwijndrechtse gezin Verschoor, dat woont op de Ringdijk. De gezinsleden maken zich op voor de nacht. Het zal hun laatste nacht zijn. Want allemaal komen ze om het leven als in die nacht een van de in totaal drie bommen precies op hun huis terechtkomt.

Ik neem u mee naar Rotterdam, december 2022, 77 jaar na het einde van de Tweede Wereldoorlog. Die grote stad, hier zo dichtbij. Een jongeman heeft hier een appartement kunnen bemachtigen in een van de tientallen woontorens, op 22 hoog. Zijn opa, 94 jaar, komt op bezoek. Samen staan ze voor het raam, kijkend over de stad. Opa beide handen in de zakken, de kleinzoon wijst de plekken aan waar ook nog gebouwen gesloopt gaan worden, om plek te maken voor nog meer woontorens. Opa, geboren in 1928, was een kind toen de oorlog uitbrak, een puber toen de oorlog eindigde. Hij woonde toen in de Dordtse binnenstad, weet van dichtbij hoe platgebombardeed Rotterdam was. Is een kind van uw en mijn leefgebied. En nu staat hij daar, met zijn kleinzoon, tussen de schier oneindig hoge torens van heden en toekomst.

Ik sta erachter en realiseer mij welke bijzondere film zich voor ogen voltrekt. Want de opa is mijn schoonvader, de jongeman mijn zoon.

Ik neem u mee naar vandaag, Den Haag, het bezoek en de speech van president Zelensky. Hij begint met een dankwoord voor de Nederlandse opstelling bij de situatie in zijn land. Zijn treffende woorden: 'Dit is de aandacht en het respect van mensen die waarde hechten aan vrijheid en geen tirannie tolereren. Net zoals wij dat in Oekraïne doen.'

Zelensky, een leider van een land in oorlog. Hij heeft ons nodig, zijn volk heeft ons nodig, in deze vreselijke oorlog. Oekraïne, zo dichtbij, de beelden van bombardementen, kapotgeschoten huizen, scholen, ziekenhuizen. Beelden van puin en dode lichamen in de straten. Angst, hartzeer, onmetelijk verdriet.

Europeanen zoals u en ik, die letterlijk onder vuur komen te liggen. Op zoek naar veiligheid huis en haard moeten verlaten, vrienden en familie verliezen. We zien – ook in onze gemeente- mensen die geconfronteerd worden met de plotselinge eindigheid van vrijheid.

Beelden van nu, die ons -misschien wel sterker dan ooit in de na-oorlogse jaren- doen terugdenken aan hoe het in de Tweede Wereldoorlog geweest moet zijn. Angst, onzekerheid, honger, dorst, kou, bombardementen, geweld, agressie. Een bedrukkende situatie waarin mensen niet mochten zeggen, lezen of schrijven wat ze wilden. Zelfs niet simpelweg mochten zijn wie ze waren: Joods, Roma, Sinti, homo of geestelijk gehandicapt.

Als we zelf eerlijk in de spiegel kijken, hoe is het dan nu eigenlijk gesteld met onze tolerantie, het respectvol omgaan met het **zijn** van de ander? Social media, spreekkoren in stadions, hoe gaan wij eigenlijk met elkaar om? Zijn wij ons voldoende bewust van kleine conflicten die een strijd kunnen doen starten? Verzetten we ons tegen die negatieve houding, die zo makkelijk op de loer ligt?

Ik kies voor het nemen van de verantwoordelijkheid, ik hoop u allen met mij. Voor een samenleving, waar je elkaar aan kunt spreken zonder te schelden, waar je werkelijk nieuwsgierig bent en elkaar oprecht respecteert. Een verdraagzame samenleving met oog voor elkaar.

Laten we met die gedachte vanavond de mensen herdenken en eren die zich op welke manier dan ook ingezet hebben voor de onze vrijheid.

Vanavond staan we, hier op De Manning in Heerjansdam en op het Raadhuisplein, in het bijzonder stil bij inwoners die de hoogst mogelijk prijs voor vrijheid betaalden. Hun leven.

De apothekersfamilie Meijer, waarvan vrouw en zoon in Auschwitz zijn vergast. De slagersfamilie Meijer, vader, moeder, twee dochtertjes van twee en drie en jaar oud. Gedeporteerd en vermoord in Auschwitz. Dokter Ekelmans, die om het leven kwam door een Duitse handgranaat. Gemeenteambtenaar Gerrit de Waard, gefusilleerd in kamp Vught.

Ook na de Tweede Wereldoorlog verloren inwoners van onze gemeente het leven in oorlogen en conflicten. Ook zij worden vandaag herdacht. Zoals Gerrit Rijdsdijk uit Heerjansdam, die op 24 november 1948 het leven liet in Nederlands-Indië. Jan van Twist, in 2006 om het leven gekomen bij een vredesmissie in Afghanistan.

Ik wil u danken voor uw aanwezigheid vanavond. Voor het met elkaar herdenken *en nadenken*.

Want vrede en vrijheid zijn geen stilstaande woorden, de woorden vrede en vrijheid zijn een *opdracht*, iedere dag, aan ons allemaal.